Dinsdag 25 mei 1915 – ochtendeditie

Rotterdam – Belgen.

Gisteravond zijn 520 Belgen, mannen, vrouwen en kinderen, met het stoomschip Copenhagen van hier naar Engeland vertrokken.

Parijs, 24 mei. Op verscheiden punten tussen Steenstrate en Ieper hebben de Duitsers aanvallen gedaan na van verstikkend gas gebruik te hebben gemaakt. Die aanvallen zijn afgeslagen.

Londen, 24 mei. Maarschalk French meldt dat onze kanonnen heden drie Duitse batterijen tot zwijgen hebben gebracht. Eén werd er door rechtstreekse treffers vernield.

Ten oosten van Ieper hebben de Duitsers vanochtend vroeg infanterieaanvallen ondernomen onder dekking van giftige gassen. Hun artillerie schoot namelijk tegelijkertijd bommen met giftig gas af. Onze troepen waren genoodzaakt enige loopgraven te ontruimen. Op twee of drie plaatsen drong de vijand in onze linie door. De strijd duurt voort. Een deel van onze oorspronkelijke linie is al hernomen.

De economische toestand van België.

Brussel, 20 mei.

In mijn vorig artikel bracht ik in het kort in herinnering, dat de voornaamste kamers van koophandel hier te lande zich ten sterkste blijven verzetten tegen een mogelijke opheffing van het moratorium onder de huidige omstandigheden. De argumenten, door de Brusselse kamer aangevoerd, zijn door mij reeds geruime tijd geleden in dit blad uiteengezet; dat ik nu ook over de bedenkingen der Antwerpse kamer het een en ander kan zeggen, dank ik aan het toeval, dat mij afschrift bezorgde van een schrijven, door die kamer

aan de voorzitter van het Duitse burgerlijk bestuur te Antwerpen gezonden. Het feit dat die brief vandaag juist een maand oud is, ontneemt niets aan de waarde van hetgeen daarin wordt aangevoerd, zodat een uittreksel uit het stuk hier moge volgen.

De Antwerpse Kamer begint met de mededeling, dat haar ter ore is gekomen dat de Duitse overheid opheffing van het moratorium overweegt op de volgende basis: betaling der wissels die op 3 augustus 1914 in omloop waren zou moeten geschieden in juni, juli en augustus 1915 voor wissels vervallen respectievelijk in augustus, september en oktober 1914; de bankdeposito's zouden, evenals tot nu toe, niet opeisbaar zijn, behalve wanneer zij moeten dienen voor betaling van de vervallen papieren.

De kamer voelt zicht verplicht tegen deze maatregel, welke van groot gevaar is, te waarschuwen. Immers – zegt zij – wij weten dat in het begin van augustus 1914 de wisselportefeuille der Nationale Bank, waarop het moratorium betrekking had, de som van een miljard frank overschreed. Wij weten ook, dat op 1 april jl., d.w.z. op de datum, waarop de reductie van 2 procent, op de moratoire rente toegestaan, kwam te vervallen en deze rente weer van 3 ½ op 5 ½ procent gebracht werd, slechts één vierde van die portefeuille of 250 miljoen frank werd aangezuiverd.

Bovendien weten wij dat deze 250 miljoen juist het aandeel vertegenwoordigen van de meest solvabele debiteurs, zoals o.a. de geaccepteerde wissels van andere Belgische banken, die nu worden betaald en waarvan het bedrag een aanzienlijk aantal miljoenen bedroeg. Wij moeten daaruit dus besluiten, dat de overblijvende 750 miljoen die schuldenaars vertegenwoordigen, welke het meest in moeilijkheden verkeren en het meest getroffen werden door de gebeurtenissen der laatste negen maanden.

Daarom schijnt het vraagstuk teruggebracht te kunnen worden tot deze eenvoudige vraag: Indien op 1 april jl. de schuldenaars, die er het beste aan toe waren, voor 250 miljoen hebben kunnen aanzuiveren, zullen dan in de maanden juni, juli en augustus de minderwaardige debiteuren, die niet eens in staat waren op 1 april te profiteren van de reductie van de rentevoet met 2 procent, gelegenheid hebben een som te betalen, welke drie keer zo groot is? Het antwoord op deze vraag zal ontkennend moeten luiden; de economische herleving van België is nog niet van die aard, dat de debiteuren zich daaruit de gelden zouden kunnen verschaffen, benodigd ter vereffening van hun uitstaande schulden. Het in massa protesteren van wissels zou hiervan dus het noodzakelijk, maar noodlottig gevolg zijn; respectabele kooplieden zouden hun naam verliezen, vissen in troebel water aan de orde van de dag zijn en een toestand geschapen worden, waarbij alle begrippen omtrent eerlijke koopmanschap bedreigd zouden worden.

Maar de kamer wil ook het vraagstuk van speciaal Antwerps standpunt bezien en drukt zich daarover aldus uit.

Het Duitse bestuur moet nauwkeuriger dan iemand anders het buitengewoon hoge aantal miljoenen kennen, welke de massa-opeisingen, sedert verscheidene maanden op alle gebied toegepast, bedragen; deze opeisingen zouden, volgens de overeenkomsten, gesloten bij de besprekingen omtrent de oorlogsschatting en met uitzondering van die gevallen, waarin de onzekerheid over eigendomsrechten bestaat, sedert lang geheel verrekend behoren te zijn. Evenwel is het er verre van dat dit geschied zou zijn; het aangezuiverde deel der opgeëiste goederen is een minimum, terwijl van de meeste de prijzen nog niet eens zijn vastgesteld.

En nu wil het de kamer voorkomen dat men toch waarlijk niet over het moratorium kan gaan spreken, wanneer men uit het oog verliest

de gevaarlijke toestand, waarin de Antwerpse handel gebracht is ten gevolge van rekwisities, welke sedert maanden onbetaald zijn gebleven. Verschillende huizen werden getroffen door opeisingen, welke hun kapitaal ver overtreffen, andere zijn er met een groot deel van hun middelen bij betrokken; en het is zeker, dat wanneer men de Antwerpse afdeling van de wisselportefeuille der Nationale Bank zou nagaan, de belangrijkste posten zouden gevonden worden in wissels, die koopwaren dekken, verzonden voor het begin van de oorlog, maar sedertdien opgeëist en niet betaald. Opheffing van het moratorium, vóór het betalen der rekwisities, zou dus betekenen dat in vele gevallen en voor reusachtige bedragen, het Duitse beheer de Antwerpse handel zou verplichten gehele ladingen te betalen, welke het zelf opgeëist en nog niet aangezuiverd heeft.

Het noodzakelijk gevolg, dat hieruit voortvloeit, is dan ook, zowel uit een oogpunt van rechtvaardigheid, als van zekerheid, dat tenminste het wettelijk moratorium, dat de belangen van de Belgische handel waarborgt, niet mag worden opgeheven vooraleer het moratorium, dat het Duitse bewind ten behoeve van zijn rekwisities geschapen heeft, opgeheven is.

De brief van de Antwerpse kamer eindigt dan met er op te wijzen, dat de Duitse regering bij haar besluit van 13 januari uitdrukkelijk heeft toegezegd, dat het betalen der opeisingen van haar kant gelijke tred zou houden met het betalen der oorlogsschatting door de Belgische provincies en spreekt de hoop uit, dat hieraan nu eindelijk gevolg zal worden gegeven.

Het leven te Brussel (KVdW).

Brussel, mei.

De Hollander die van Brussel houdt, uit natuurlijke aandrang voor een paar dagen naar Brussel is overgekomen, en, van toen hij het station is buiten getreden, bemerkt dat dit feitelijk een studiereis wordt, een reis van vergelijkende studie tussen voorheen en thans, - deze Hollander heeft met kleine slokjes de koffie geslurpt, die zijn middagmaal besluit. Haast heeft hij niet, haast wil hij niet hebben: hij kent de Brusselse gewoonten, en dat vóór vier uur geen mondain vermaak te smaken valt, en zelfs niet de afleiding van veel beweging op straat. Hij heeft dan ook zijn lunch wat gerekt; is zelfs tot een verboden bénédictine overgegaan toen de aanwezige officieren, die hem, vreemdeling, toch wel een zeker ontzag inboezemen, tot hun bezigheden waren teruggekeerd. Hij zit diep in de vieux rose fluwelen bank, rookt een meegebrachte sigaar, en wacht. Tot hij geheel alleen zit met de geeuwende kelner. En merkt dat het half vier geworden is.

Hij merkt het met voldoening, - en vrees. Die vrees duurt niet lang: gelukkig. Want, nadat hij zich zijn overjas heeft laten opgeven, en buiten getreden is in het vlakke zonlicht, dat hem na de kamerkoelte een ogenblik tussen drukker menigte, dan hij had verwacht, heeft geïsoleerd; wanneer hij daarna de straathoek heeft omgeslagen, tussen “New England” en het Postgebouw de straat is opgeklommen die hem leiden zou, uit oude gewoonte, vóór de gevel van het “Palais de Glace”: dan ondervindt hij dat zijn vrees ongegrond was, en het “Palais de Glace” wel degelijk toegankelijk is. - Wel flappert boven een der ingangen een doek met de woorden: “Oeuvre de l'Alimentation”, wat er op wijst, dat ook daar soep wordt uitgereikt. Maar de dames en juffers, en de heren met hoge zij, die een andere deur lachend en kakelend binnengaan, zullen zeker wel geen soep gaan bedelen ... Hij betaalt zijn entree; hij gaat binnen; hij ziet het “Palais de Glace” in nogal bonte fancy fairzaal herschapen.

En dat is nu wel juist niet wat hij verwachtte. Wat hij verwachtte?: de koel mat witte, de gedempt klaar frisse ijspiste, waar, onder de

lichtzevende vela, de Brusselse “monde”, met een beetje van de beste “demi-monde” erbij, op maat van verleidelijke muziek, two-stept en walst; waar zeer schone jongens hockey op het ijs spelen; waar, waar in de loges rondom de ijsbaan en op de bovengaanderij, onder toezicht en bij elegante omgeving van mensen, waaronder velen elkander kennen, wat aangename intimiteit geeft, thee wordt gedronken met cakes, of een Engels biertje, of een Amerikaans mixtuurtje. Hier kan zelfs een vreemdeling zich vertrouwd gevoelen. Het is er voornaam zonder stijfheid; al de bezoekers zijn er van aannemelijk allooi, al gaat het er ongegeneerd toe; het is er “bon enfant” zonder gemeenheid.

De Hollander, eerst wel wat ontstemd door het bazaarachtige dat de zaal heeft aangenomen, herinnert zich daarna, dat ook op andere jaren einde april de ijssport ophoudt, en dat wij midden in de meimaand zijn. Het verzoent hem met de weldadigheidstentoonstelling, die hij thans doorwandelt, waar hem weinig aantrekt, zonder dat het hem nochtans verveelt: waar een paar schilderijtjes hem boeien; waar hij, per slot, het wat wufte, maar zo heel vriendelijke, lieflijk losse terugvindt van het Brussel der gegoede bourgeoisie. Hij meent, van verleden jaar sommige lieve meisjesgezichtjes te herkennen. De kelner die hem zijn thee brengt, is dezelfde van het verleden lentebezoek. En hij vindt dat de muziek, die men speelt, wat beter is dan vroeger. Hoor maar eens die soloviolist. Dat is werkelijk prachtig. En zowaar klassieke muziek... Hij kijkt op zijn programma: het is een professor van het conservatorium, die speelt. - En de Hollander denkt: er is in het mondaine Brussel maar weinig verandering gekomen. Wat feitelijk de derde begoocheling uitmaakt van deze zijn Brusselse dag; want - ik kan het u met volle overtuiging bevestigen: vele van de juffrouwen en dames, die voor dit bestendige liefdadigheidsfeest ijveren, beschouwen het

veelal als een weinig dankbare corvee, en slechts de filantropie heeft ze belet, “le manche après la cognée” te gooien ...

- Het is zowaar vijf uur geworden. De vreemdeling wil het boulevard wat op en af wandelen. Ook hier niets abnormaals, vindt hij. Een kopje koffie in een koffiehuis: thans schijnt men zich daar wel wat meer voor de oorlog op te winden. En het klinkt minder optimistisch dan hij had verwacht. Het is zelfs minder optimistisch dan hij, die - laat ons zeggen - uit Den Haag komt, het van de Belgen had kunnen denken. Men heeft het ontslag van het Italiaanse ministerie juist vernomen; en nu zitten daar lieden die drommels goed en zuiver redeneren voor Belgen; die wat goed op de hoogte zijn; en, al geven zij dan ook de moed niet op - wat natuurlijk niet te verwachten is -, de toestanden zeer nuchter inzien en met koelbloedigheid analyseren. Deze bewoners van een overmeesterd land zien de zaken klaarder in dan sommige neutralen, - misschien wel omdat zij overwonnenen zijn. Zij betuigen een helderheid van geest, die de Hollander eerst wat verwondert, daarna tot waardering dwingt. Deze Belgen zijn wel degelijk mannen. Men moge hun halsstarrig geloof een waan noemen: dat zij tegen ondubbelzinnige discussie kunnen, en ertegen opgewassen zijn, kan men zo maar niet loochenen...

‘Nu zal ik maar weer gaan eten’, denkt onze vriend.

En hij neemt dit besluit met een begin van weerzin. Niet zozeer omdat hij nog geen honger heeft: heeft hij al zo heel, heel veel maal honger gehad in zijn leven? Bij rijkelui zijn het trouwens doorgaans de spijzen zelf, die eetlust wekken. Wat hem dan ook onwillekeurig tegenhoudt, het is niet dat hij geen trek gevoelt, noch de prachtige avond die zacht en teder aan het dalen gaat; het zijn de voorbijgangers niet, die flanerende heren, de juffertjes die, juist als in gewone tijd, uit te fladderen komen. Het is dat hij, in het weemoedvoerende uur, gaat ondervinden dat er zowaar in de

Brusselse atmosfeer toch wel iets nieuws gekomen is. – “Wat dan?”, vraagt hij zich af. En hij stelt vast dat die verandering, in schijn althans, door geen enkel teken aangeduid of gewettigd wordt. Het wordt een buitengewoon schone avond. Er is evenveel volk op straat als toen er vrede heerste. Men kan niet zeggen dat het de Duitsers zijn, die de ongezelligheid meebrengen: de Belgen schijnen ze niet te merken en de officieren doen ook heel beschaafd en heel los. Het is iets anders, iets ...

“Liefst maar gaan eten”, meent de Hollander, die niet graag melancholisch wordt. En hij doet het. Hij voedt zich langzaam en zorgvuldig. En intussen kijkt hij door het raam, en ziet hoe het boulevard tegen zeven uur drukker volloopt dan ooit, maar hoe het nog vóór achten al weer leegloopt. – “Dat wordt straks beter”, meent hij, en steekt een havanna op. En hij voegt eraan toe: “Dat betere ga ik afwachten aan een terras.”

Een terras vindt hij echter niet. Overdag heeft hij het niet gemerkt; dan heeft hij maar gelopen, alsof hij werkelijk iets te doen had. Nu ziet hij het: er zijn geen terrassen meer aan de cafés te Brussel; dat aantrekkelijke bestaat niet meer; het halve uurtje behaaglijke verpozing dat het tussen diner en Music hall bood, is afgeschaft. - En nu gaat de Hollander het wat dieper gevoelen: Brussel zit in iets als in een grote tang ...

Dan maar weer in een café binnen. Buiten is het bijna nog klaar: nauwelijks half negen, het uitgelezen uur der avondvlinders. Deze nachtvlinders ziet hij voorbijtrekken, maar zonder blijde levendigheid: de lucht is blijkbaar te zwaar voor ze geworden. - Het café loopt weldra zo goed als leeg. En vervelend dat het er is, bij die halve verlichting! ... Hij informeert naar “vermakelijkheden”: hij haalt de schouders op bij vermelding van cinema's; men spreekt hem van drie revues: hij, de vreemdeling, walgt er voor. Want werkelijk: de

veranderde avondatmosfeer van Brussel heeft hem te pakken, bijna als een malaria.

Hij drentelt nog wat door de straten. Hij draalt voor de deur van een klein café'tje, waar het vroeger wel gezellig was. Hij gaat er binnen, wordt er met giftige vijandelijkheid bekeken door de zes gewone bezoekers, die zwijgen bij zijn intrede, en verder niet meer dan fluisterend praten. Hij durft niet onmiddellijk weg te gaan. De cognac, die hij had besteld, wordt hem geweigerd. Hij blijft twintig minuten zitten voor een kop uiterst bleke koffie. Als hij weer op straat komt, valt het hem op hoe donker het is. Hij merkt dat niet de helft der lantaarns branden. Het is zo leeg op straat alsof middernacht voorbij was.

En nu gaat hij het beroerd vinden. Waar is het prettige avond Brussel van vroeger? ... Er komt iets als angst over hem, en een mistroostigheid waar hij niet tegen gepantserd is. - Dan maar naar het hotel, denkt hij. Het is nu tien uur. Hij gaat nog wat zitten in de conversatiezaal, waar niet meer dan een nachtpitje brandt onder de groenglazen kap. Men converseert er niet. Alleen zitten twee dikke heren tegenover elkaar in diepe clubzetels te dutten. - De slaperige kelner brengt hem het verlangde grogje. Hij voelt zich zwaar en suf in zijn hoofd. Zijn armen en benen lijken wel stram.

Half elf. En hij ligt al te huiveren in zijn bed, dat klam is.

- Nu weet hij bepaald, dat er in Brussel iets is veranderd ...

Dinsdag 25 mei 1915 – avondeditie

Parijs, 25 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

Tussen Nieuwpoort en Ieper levendige artilleriegevechten, die het gevolg waren van het werkdadige vuur van de zware Franse artillerie op de wegen bij Raversijde, ten zuidwesten van Oostende.

Na een hevig bombardement hebben de Duitsers een aanval beproefd tegen de weg van Langemark naar Ieper. Hij is dadelijk gestuit.

De economische toestand van België.

Brussel, 22 mei.

De door het Duitse bewind voor België opgemaakte staatsbegroting over 1915, waarover ik u reeds in een vorig artikel kon berichten, ligt thans in haar geheel voor mij, bekend gemaakt in het Wet- en Verordeningsblad.

De daarop betrekking hebbende verordening is van 2 mei gedagtekend en gaat vooraf aan de eigenlijke begroting, die, in het Vlaams en Frans gedrukt, niet minder dan zestig bladzijden beslaat. De verordening deelt mede, dat de gewone inkomsten geraamd worden op 175.139.529 frank, de uitgaven op 198.159.529 frank, en bepaalt dat het tekort van 23 miljoen gedekt zal worden uit middelen, bij bijzondere verordening te verschaffen.

De begroting zelf is uit meer dan een oogpunt belangrijk, zowel om hetgeen er in vermeld staat, als om hetgeen er in ontbreekt. Als basis is geheel vastgehouden aan de gewone Belgische begroting, zodat men eigenlijk hoofdstuk voor hoofdstuk met de cijfers van het jaar 1914 zou moeten vergelijken, hetgeen echter voor de lezer enigszins langdradig zou worden. Wij volstaan dan ook met zo hier en daar een greep te doen en beginnen met de begroting der middelen.

Bij de directe belastingen is een post opgenomen van anderhalf miljoen frank als buitengewone belastingbijslag ten laste der afwezigen, voortspruitend uit het bekende besluit inzake de tienvoudige belasting, terwijl de totale raming der personele belasting, waarop de verhoging alleen drukt, rond 20 miljoen bedraagt. Grondbelasting, patentrecht en belasting op de winsten van vennootschappen en andere financiële instellingen worden geraamd op respectievelijk 25, 5 en 8 miljoen, de douane op 14 ½ miljoen, de accijnzen op 52 miljoen, registratierechten op 2 miljoen, successie op 13 miljoen, zegelrechten op 3 ½ miljoen.

Vervallen zijn de opbrengsten, spruitend uit naturalisaties, spoorwegen, telegraaf en telefoon, posterijen, opbrengst van de dienst Oostende-Dover en Antwerpen-Vlaams Hoofd, evenals het deel van de staat in de opbrengst van de voorhaven te Gent, loods- en sluisgelden en dergelijke meer. Het wettelijk vastgestelde aandeel van de staat in de winsten der Nationale Bank wordt geraamd op 4.600.000 frank, terwijl bijgevoegd wordt een post inkomsten uit de operaties der Société Générale de Belgique, geraamd op twee miljoen. Pro memorie worden geboekt de jaarlijkse som te betalen door de spoorwegmaatschappij Est Français, uit hoofde der naasting van de sectie Vireux-Belgische grens van het vroegere spoorwegnet Grand Central Belge, en de door China te storten bijdrage tot aflossing van de vergoeding toegekend aan Belgische maatschappijen en personen ten gevolge der onlusten van 1900.

De uitgaven wijzen aan in ronde getallen: openbare schuld, 35 miljoen, dotaties ½ miljoen, ministerie van justitie 26 ½ miljoen, binnenlandse zaken 4 miljoen, wetenschappen en kunsten 34 miljoen, nijverheid en arbeid 11 miljoen, financiën 60 miljoen, landbouw en openbare werken 25 miljoen.

Op het hoofdstuk dotaties vervielen natuurlijk de 3.300.000 frank van de civiele lijst van de koning en de 385.000 frank voor de senaat, terwijl de onkosten voor de kamer van volksvertegenwoordigers van 1 ½ miljoen op 170.000 frank gedaald zijn.

Bij binnenlandse zaken vervielen o.a. de hoofdstukken voor militie en decoraties, maar wordt 150.000 frank toegevoegd voor buitengewone uitgaven ter bestrijding van voor de algemene gezondheidstoestand nadelige gevolgen van de oorlog.

Op de begroting van wetenschappen en kunsten treft het ons dat gehandhaafd worden posten als: aandeel van België in de kosten tot uitgave van het Woordenboek der Nederlandse Taal, de kredieten voor het Belgisch Historisch Instituut te Rome, voor de Koninklijke Academie en de Koninklijk Vlaamse Academie en dergelijke.

Onder het hoofd Financiën vindt men 20 miljoen uitgetrokken als aandeel van België in de kosten van het Duitse bestuur van post- en telegraaf in België, en 4 ½ miljoen voor de kosten van het Duitse bestuur in België. Bijzondere uitgaven bij landbouw en openbare werken zijn: 200.000 frank voor ontginning van woeste gronden, 600.000 frank voor versterking van bepaalde kaaimuren te Antwerpen, een miljoen voor herbouwing van bruggen.

De inschrijving, vóór veertien dagen te Londen geopend ten voordele van de bevoorrading van de Belgische bevolking, bracht reeds 223.000 pond op.

Australië zit daar voor een groot gedeelte tussen. Koning Albert heeft, bij het ontvangen van de bijzondere lijst der Australische giften, volgend telegram laten sturen naar de heer Holman, premier van Australië:

“Zijne majesteit Koning Albert draagt mij op aan de bewoners van Australië zijn oprechte dankbetuiging te zenden voor het belang dat zij in zijn gezondheid stellen en vooral voor de hartelijke ondersteuning, die zij aan de Belgische zaak hebben verleend. Zijne majesteit kan er niet zonder aandoening aan denken, dat overgrote geldsommen en kostelijke giften alweer door uw land gestuurd zijn en hij is diep getroffen bij het zien dat de Australiërs zich onderscheiden hebben door hun dapperheid op het slagveld, waar zij onophoudend strijden voor de grote zaak der vrijheid, waarvoor de geallieerden al hun krachten ingespannen hebben. Daardoor hebben zij zich niet minder onderscheiden dan door de onuitputtelijke pogingen om mijn beminde onderdanen in hun nood bij te staan.”